

RAADSINFORMATIEDOCUMENT GEMEENTE WATERLAND

Nummer : 106-362

Onderwerp : Voortgangsrapportage tot en met kwartaal 3 2020 sociaal domein

Portefeuillehouder : T. van Nieuwkerk/ A. van de Weijenberg

Contactpersoon : Sven van den Hengel

Datum : 15 december 2020

Kennisnemen van

De stand van zaken en de voortgang tot en met kwartaal 3 binnen het sociaal domein over het jaar 2020.

Inleiding

2020 is een bijzonder jaar geworden. Covid-19 en de financiële perikelen binnen het sociaal domein hebben zijn weerslag gehad op de uitvoering van onze werkzaamheden. Toch is het ook een positief jaar geweest met tal van mooi (burger) initiatieven en creatieve oplossingen voor problemen. Er was veel niet mogelijk maar ondanks alle maatregelen en restricties zijn er ook een heleboel dingen wel gelukt. In dit raadsinformatiedocument willen we u graag meenemen in de eerste 3 kwartalen van 2020. Er zal per deelterrein van het sociaal domein een inhoudelijke voortgang worden gegeven. Afsluitend zal er in een korte financiële paragraaf worden stilgestaan bij de cijfers tot en met kwartaal 3 van 2020. De Corona steunmaatregelen hebben we buiten beschouwing gelaten omdat uw raad daar middels een ander informatiedocument over wordt geïnformeerd.

Wij hebben gekozen voor deze opzet omdat er door het college is toegezegd dat de voortgangsnotitie een meer inhoudelijk document zal zijn.

Participatie

Met raadsvoorstel 337-124 over de Vangnetregeling 2019 bent u in mei 2020 geïnformeerd over de analyse van de tekorten en de maatregelen die het college wil nemen om de tekorten op de Participatiewet terug te dringen. Daarbij werd een voorbehoud gemaakt voor de effecten die de Coronacrisis heeft op de uitgaven Participatiewet.

- *Extra inzet voor de nieuwe instroom*

In het raadsinformatiedocument 377-135 over de effecten van de Coronacrisis bent u geïnformeerd over de stijging van het aantal uitkeringen. Door instroom van 31 nieuwe cliënten is het aantal bijstandsuitkeringen tot nu toe gestegen tot 174 ten opzichte van 163 een jaar geleden. Wij hebben extra inzet gepleegd om de nieuwe instroom zo snel mogelijk naar werk te bemiddelen en hierdoor zijn tot en met november 20 mensen uitgestroomd. Het Rijk heeft in het kader van de Coronacompensatie het BUIG budget voor de uitkeringen extra verhoogd, hierdoor verwachten wij dit jaar een lager tekort op de uitkeringen dan voorgaande jaren.

Om te voorkomen dat de nieuwe stroom werklozen onnodig lang in de uitkering blijft, zijn de inspanningen vanuit team Werk er op gericht om deze groep met voorrang naar werk te begeleiden. Daarnaast merken wij dat mensen bij baanverlies zo snel mogelijk een aanvraag indienen, terwijl er elders nog voorliggende voorzieningen (ww) zijn. Door goed door te vragen aan de poort, zijn ongeveer een 30-tal aanvragen niet in een uitkering geëindigd, maar meteen verwezen naar een voorliggende voorziening of aan werk geholpen.

- *Re-integratie werklozen met afstand tot de arbeidsmarkt*

Door de Coronacrisis zijn de meeste re-integratie activiteiten/taaltrainingen en werkervaringsplaatsen tussen maart en augustus stopgezet. Vrijwel alle werkervaringsplaatsen en subsidies naar de branches Horeca en Administratie/Kantoor zijn uitgevallen. Een deel van de activiteiten kon online een vervolg krijgen. Maar dit was niet voor alles en iedereen mogelijk. Daar waar de trainingen online zijn voortgezet zijn reiskosten bespaard.

Voor 2021 bereiden wij nieuwe re-integratie trajecten voor, maar het verloop van de Corona-crisis is voor een deel bepalend of we een inhaalslag kunnen maken voor de uitgevallen activiteiten in 2020. We zijn bezig met de voorbereidingen voor een intensivering van de re-integratie in 2021. Wij komen bij de jaarrekening met een voorstel om deel van het vrijgevalen budget over te brengen naar 2021 zodat wij met een inhaalslag de ontstane vertragingen kunnen inlopen.

- *Regionale mobiliteitsteams*

In het raadsinformatiedocument 377-135 informeerden wij u over de oprichting van regionale mobiliteitsteams waarin het UWV, de sociale partners en de gemeenten samenwerken om mensen die werkloos dreigen te worden als gevolg van de Coronacrisis zo snel mogelijk om of bij te scholen en naar ander werk te bemiddelen. De mobiliteitsteams zijn inmiddels in Nederland gestart in enkele regio's, waaronder Amsterdam, waarna wordt begonnen met de overige arbeidsmarktregio's. Wij verwachten de start van het mobiliteitsteam in Zaanstreek Waterland in het 1^e kwartaal 2021. Vooruitlopend daarop worden al initiatieven genomen om overtollig personeel elders te plaatsen, zoals in de horeca. Het regionaal Werkbedrijf is de trekker van de mobiliteitsteams. In het regionaal werkbedrijf zijn de grotere gemeenten in de regio (Zaanstad, Purmerend en Edam-Volendam), het onderwijs (ROC's), het bedrijfsleven, de sociale partners en het UWV vertegenwoordigd. Door de vele betrokken partijen is het lastig om snel resultaten te boeken.

- *Tozo*

Momenteel zijn in de gemeente nog 92 werkloze zelfstandigen die gebruik maken van de Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo-regeling). De Tozo regeling duurt nog tot juni 2021. Daarna gaan zelfstandigen, die hun werk niet meer kunnen hervatten, over naar de regeling Besluit Bijstand Zelfstandigen of naar een reguliere bijstandsuitkering. Binnen de Mobiliteitsteams is aandacht voor de Tozo doelgroep. Wij stemmen daarover af met de arbeidsmarktregio Groot-Amsterdam omdat daar meer ervaring is met deze groep, die voorheen vaak ook werkzaam was in Amsterdam.

- *Wet uitvoeren Breed Offensief*

De doelstelling van de Participatiewet is om mensen met arbeidsvermogen naar werk toe te leiden, bij voorkeur naar regulier werk. Om mensen met een arbeidsbeperking daarbij te helpen, kent de wet instrumenten als persoonlijke ondersteuning (art. 10 Pw), loonkostensubsidie (art. 10d Pw) en een uniforme no-riskpolis via het UWV (art. 29b Zw). Voor personen met een medische urenbeperking geldt bovendien een structurele vrijlating van een deel van de arbeidsinkomsten (art. 31 lid 2 onder y Pw). Naar aanleiding van de landelijke evaluatie van de Participatiewet heeft de 2e kamer besloten tot wijzigingen van de Participatiewet die de ondersteuning van mensen met een arbeidsbeperking moet verbeteren en het voor werkgevers eenvoudiger moet maken om deze mensen in dienst te nemen en te houden: de wetwijzigingen de Wet uitvoeren Breed offensief. De wetwijzigingen richten zich op meer landelijke uniformering van afspraken rond loonkostensubsidie en persoonlijke ondersteuning van mensen met een beperking.

De wetwijzigingen gaan in per 1 juli 2021. Wij bereiden de wijzigingen voor door onder andere een wijziging van de Re-integratie Verordening Participatiewet die wij in het 2e kwartaal 2020 aan u voorleggen

Landsmeer.

Zoals het zich laat aanzien zetten wij de samenwerking met Landsmeer voor de Participatiewet voort in 2021. We oriënteren ons op nieuwe afspraken over de uitvoering. Mogelijk wordt ook de nieuwe wet op de Inburgering onderdeel van de overeenkomst. Met de gemeente Edam-Volendam onderzoeken we of we de komende tijd praktische samenwerkingsafspraken kunnen maken. Het gaat dan vooral nog om het gezamenlijk organiseren van sollicitatie- of taalcursussen zodat we voldoende volume deelnemers kunnen realiseren. Daarnaast werken wij samen in het Pilotprogramma Ontzorgen. Wij informeren wij uw raad over de nieuwe overeenkomst met Landsmeer zodra wij hierover overeenstemming hebben.

- *Wet Inburgering*

Met het raadsinformatiedocument 193-19 en de startnotitie Wet inburgering bent u in oktober geïnformeerd over de wijze waarop wij de Wet voorbereiden. De Pilot Ontzorging, die wij samen met Landsmeer en Edam-Volendam uitvoeren is door het ministerie vanwege de Coronacrisis stilgelegd tussen 1 april en 1 september en verlengd tot juni 2021.

Op 12 november informeerde de minister van Sociale Zaken de 2^e kamer dat de invoering van de Wet Inburgering is opgeschoven tot 1 januari 2021 in plaats van 1 juni 2020. Voorlopig hebben wij de voorbereidingen even opgeschort. Zodra wij meer informatie hebben over de gevolgen van dit uitstel, informeren we uw raad met een aangepaste startnotitie.

- *Schuldhelpverlening en minimabeleid*

We zien een daling van het aantal aanvragen schuldhelpverlening en dat past in het landelijk beeld. Over 2019 waren er 20 aanvragen en in 2020 tot nu toe 9. De kredietbank Nederland, die voor ons de schuldhelpverlening uitvoert, meldt dat de daling in Waterland wel hoger is dan elders.

Landelijk zijn de 2 belangrijkste oorzaken van de daling:

- Het sluiten van locaties en inloopsprekuren in kernen waardoor het voor mensen moeilijker wordt om zich te melden voor schuldhelpverlening.
- Het beleid om incasso's te matigen en stop te zetten kan het gevoel van urgentie verlagen.

- *Wetwijzigingen schuldendomein*

Binnen de schuldhelpverlening treden per 1 januari 2021 3 wetwijzigingen in werking. Deze zijn bedoeld ter ondersteuning van het voorkomen en het daadwerkelijk oplossen van schuldenproblematiek. Uit de landelijke cijfers blijkt dat op dit moment 1 op de 5 huishoudens te maken heeft met risicovolle schulden. Het aantal huishoudens met risicovolle schulden wordt mogelijk nog veel groter. Daarnaast is het aanvragen van inkomensondersteuning ingewikkeld en 1,2 miljoen huishoudens met schulden krijgt geen formele schuldhelpverlening, bijvoorbeeld omdat ondernemers en zelfstandigen uitgesloten zijn van schuldhelpverlening.

Problematische schulden belemmeren mensen om volwaardig mee te kunnen doen. Voor een groot deel door chronische stress die mensen in een problematische schuldensituatie ervaren. Enkel het ervaren van deze stress maakt mensen al minder productief en minder in staat tot het behouden van werk. Om als gemeente meer mensen met schulden vroegtijdig te kunnen bereiken worden onderstaande wetswijzigingen ingevoerd:

- Wijziging wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (Wgs) – inwerkingtreding 1-1-2021;
- De wet vereenvoudiging Beslagvrije voet (WvBvv) - inwerkingtreding 1-1-2021;
- De wet Adviesrecht gemeenten bij Schuldenbewind (Ags)- inwerkingtreding 1-1-2021;
- De Wet Stroomlijning keten voor derdenbeslag ten behoeve van het verbreden van het beslagregister (Vbr) - Invoering vanaf 2022.

- *Intensivering van vroegsignalering*

Door de wijziging van de Wgs komt er een aantal nieuwe en veranderende taken op ons af. Zo krijgen ondernemers en zelfstandigen toegang tot schuldhulpverlening. Een andere wijziging is de intensivering en verplichting van Vroegsignalering van schulden. Wij hebben sinds 2016 afspraken met de woningcorporaties om huisbezoeken af te leggen bij huishoudens met een huurachterstand van 2 maanden. Daarnaast nodigen wij inwoners met een betaalachterstand bij een energiebedrijf uit voor een gesprek. De huisbezoeken zijn een succesvol middel tot vroegsignalering gebleken. Niet alleen zijn woninguitzettingen voorkomen en mensen doorgeleid naar de Schuldhulpverlening, ook problemen op andere levensgebieden worden duidelijk zodat een aanbod voor hulpverlening vaak onderdeel is van de vervolgaanpak. In 2020 is 10 keer een huisbezoek afgelegd naar aanleiding van een betalingsachterstand.

Onder de nieuwe wetgeving wordt vroegsignalering een verplichting. We moeten signalen van betalingsachterstanden huur, energie en ziektekostenverzekering oppakken van een aantal vastgestelde partijen (signaalpartners) en deze partijen zijn verplicht achterstanden te melden aan het gemeentelijke meldpunt (via een ICT-koppeling) nadat ze eerst zelf een betalingsherinnering sturen.

Hiermee wordt de vroegsignalering uitgebreid en wordt ook de opvolging van de signalen, de manier waarop en de doorlooptijden wettelijk geregeld.

Jeugdsport en cultuurfonds

Sinds 2017 is de gemeente aangesloten bij het Jeugdfonds Sport & Cultuur. Dit fonds betaalt de contributie/het lesgeld voor kinderen en jongeren uit gezinnen waar te weinig geld is voor voetbal, muziekles, dans, judo, zwemmen of een andere sportieve of creatieve les. Aanvragen voor een bijdrage worden gedaan door een intermediair: bijvoorbeeld een leerkracht, een maatschappelijke begeleider van Vluchtelingenwerk of schuldhulpverlener.

Deze werkwijze is succesvol en het aantal aanvragen is gegroeid van gemiddeld 50 per jaar in 2018 tot 90 per jaar in 2020. Het wordt lastig om binnen het budget minimabeleid jaarlijks voldoende ruimte te maken voor de kostenstijging die dit met zich meebrengt.

Voor al deze onderdelen Schuldhulpverlening, vroegsignalering en minimabeleid geldt dat ze een plaats moeten krijgen in het te actualiseren beleidsplan 'Armoedebestrijding en schuldhulpverlening 2016- 2020 Gemeente Waterland' waarin de aanpak van schuldenproblematiek en het minimabeleid wordt beschreven. Wij plannen deze nota in het 2^e kwartaal 2021.

WMO

In de Wmo is er altijd een spanningsveld tussen kwalitatief goede zorg en het financiële plaatje dat daarbij komt kijken. Ondanks de effecten van de corona crisis op de dienstverlening van de Wmo, zijn er ook positieve ontwikkelingen te melden.

- *Regionale samenwerking en afstemming.*

Dit jaar hebben wij ondervonden hoe belangrijk het is om als regio samen te werken. Gemeente Waterland koopt veel van zijn contracten en ondersteuning binnen het sociaal domein regionaal in. Met meerdere gemeenten samen hebben we een sterkere onderhandelingspositie en zijn we slagvaardiger in het bereiken van onze doelen. In het afgelopen jaar hebben we de regionale samenwerking op zien bloeien. We hebben dit jaar veel samengewerkt en afgestemd met betrekking tot de coronacrisis maar ook afgezien hiervan vinden we elkaar op meerdere terreinen. Zo is er een bezuinigings- werkgroep gestart onder leiding van onze gemeente. Ook zijn we aan het onderzoeken of we met zeven gemeenten samen de medische advisering kunnen inkopen. Bij complexe zaken gebruiken wij de expertise van een medisch advies bureau om tot juiste indicatie te komen. De komende jaren verwachten wij, door een stijging in het aantal complexe zaken, een toename in het aantal medisch adviezen dat wij bij een externe partij neerleggen.

- *Contact met onze ketenpartners.*

Het contact met onze ketenpartners hebben wij in 2020 versterkt. Ingegeven door de coronacrisis proberen wij elkaar meer te vinden en waar nodig de samenwerking te versterken om onze inwoners en cliënten beter te kunnen ondersteunen. Daarnaast staan organisaties als WonenPlus, SWOW, SMD, de Bolder en de diaconieën dicht onze inwoners. Door het contact met deze organisaties te versterken weten wij als gemeente beter wat er speelt onder de inwoners. Signalen uit de samenleving bereiken ons eerder en sneller en wij kunnen daar beter op inspelen. Op deze manier houden wij als gemeente een vinger aan de pols en kunnen we bijspringen en ondersteunen als dat nodig is.

- *Dag van de mantelzorg.*

Ondanks de maatregelen en de noodverordening die van kracht is in Waterland, hebben wij 10 november samen met WonenPlus onze mantelzorgers in het zonnetje gezet. Een goodiebag gevuld met lekkernijen van lokale ondernemers en €50,- aan Waterlandbonnen als compliment, werden door vrijwilligers van WonenPlus bezorgt aan de 181 mantelzorgers in onze gemeente.

- *Overzicht creëren.*

We zijn bezig om meer overzicht te creëren in onze financiën. We willen zowel het aantal indicaties en de kosten van deze indicaties beter inzichtelijk maken. Op deze manier kunnen we dan ook voorspellingen doen over de toekomst. Op dit moment betekent dit voor de Wmo dat er een dashboard in de maak is. Dit dashboard gaat ons verder helpen met het in controle brengen van de financiën binnen het sociaal domein.

- *Training beschermd wonen*

In 2022 komt de verantwoordelijkheid voor beschermd wonen van onze centrumgemeente Purmerend naar ons. Wij hebben jarenlang gebruik gemaakt van de expertise van Purmerend. Als wij straks in 2022 dit gedeelte van het wettelijk kader van de Wmo zelf op moeten gaan pakken, missen wij de kennis hiervoor. Begin oktober hebben de medewerkers daarom een training gevolgd met als onderwerp beschermd wonen.

Bezuinigingsmaatregelen

De landelijke trends van vergrijzing en het complexer worden van de hulpvraag is ook voelbaar binnen de Wmo van gemeente Waterland. Dit gaat gepaard met meer mensen die gebruik maken van een maatwerkvoorziening en oplopende kosten. Onze consultants maken dagelijks de afweging tussen het toekennen van voorzieningen en de hiermee gepaard gaande kosten. In de gesprekken met cliënten wordt voortdurend gekeken naar wat de cliënt zelf nog kan (met hulp van het sociale netwerk) en waar de gemeente in moet voorzien. Het spanningsveld tussen kwalitatief goede zorg leveren en het begrote budget is dagelijks voelbaar. 2020 stond in het teken van de implementatie van verschillende maatregelen om aan de ene kant kosten beheersbaar te maken en aan de andere kant de kwalitatieve zorg te bieden die onze inwoners verdienen. In 2020 zijn we begonnen met de volgende maatregelen;

- Vanaf 1 februari 2020 wordt elke aanvraag voor huishoudelijke hulp voor een periode van in ieder geval zes maanden in profiel 1 geïndiceerd. Een cliënt krijgt op deze manier wel hulp, maar er is een sterkere prikkel om nog meer een beroep te doen op de eigen kracht. Cliënten die geïndiceerd worden in de profielen 3 t/m 6 vallen buiten deze regeling. In de profielen 3 t/m 6 is de zorgbehoefte veel complexer en bovendien gaat het hier om een geringere aantal cliënten. Door nieuwe aanvragen te indiceren in het goedkoopste profiel, proberen we aan de ene kant een beroep te doen op de eigen kracht van de client cliënt en aan de andere kant een bezuiniging te realiseren.
- De verordening WMO is inmiddels naar uw raad gestuurd. Met deze verordening hebben de consulenten een duidelijker leidraad voor hun werkzaamheden.
- Ook de uitvoerings- en beleidsregels zijn in het derde kwartaal met u gedeeld. In deze twee documenten worden bepaalde zaken scherper geformuleerd. Zo hebben wij nu, in artikel 9 lid 1, vast gelegd dat de woonaanpassingen op het niveau van de sociale woningbouw zijn. Dit is een sobere maar doelmatige oplossing. Daarnaast is er, in artikel 16 lid 2, voor het AOV een kanbepaling opgenomen. In de toekomst kan het college een maximum aan aantal kilometers in een jaar vast stellen.
- Het nieuwe PGB stelsel, onderdeel van de uitvoerings- en beleidsregels, stellen een maximaal bedrag wat iemand als persoonsgebonden budget kan ontvangen. Dit stelsel is een afgeleide van het arrangementenstelsel en wordt door meerder gemeente gebruikt. De nieuwe regels gaan in 2021 in voor nieuwe aanvragen. In 2022 gaan de bestaande cliënten over tot deze nieuwe werkwijze.
- Eind 2019 is van toezichthouder WMO gewisseld. Met de keuze voor de GGD Amsterdam is een aanzienlijke besparing gerealiseerd. (€ 15.000,-)
- Regionale werkgroep bezuinigingen. Er is, op initiatief van gemeente Waterland, een werkgroep gestart met de regio gemeenten (Zaansstad, Landsmeer, Oostzaan en Wormerland) om de kosten problematiek binnen de Wmo verder te onderzoeken. Wij verwachten dat er in de toekomst vanuit deze werkgroep regionale voorstellen komen die kostenbesparing tot doel hebben. Uit een van de bijeenkomsten van bovenstaande werkgroep is gebleken dat gemeente Zaansstad vanaf januari 2021 met een pilot start om de laagste profielen van begeleiding te laten uitvoeren door leden van hun sociale wijkteams. Begeleiding is een dure post binnen de zorgarrangementen. Door het wegnemen van de laagste twee profielen bij een zorgaanbieder en die zelf te gaan leveren, is een besparing te realiseren. Wij wachten de uitkomsten van de pilot in Zaansstad af alvorens er een besluit genomen wordt om dit in Waterland al dan niet te gaan doen.
- Door het maken van een dashboard zullen we veel beter inzicht krijgen in onze cijfers. Met een dergelijk overzicht kan er ook veel beter worden ingespeeld op voorspellingen richting de toekomst.
- Het Cebeon rapport was kritisch over de stapeling van voorzieningen binnen de Wmo. Wij hebben hier onderzoek naar gedaan en de uitkomsten zijn minder problematisch dan wij oorspronkelijk dachten. In onze systemen wordt er geen onderscheid gemaakt tussen 'lopende voorzieningen' (begeleiding en hulp bij het huishouden) en 'voorzieningen met een einddatum' (traplift of een woningaanpassing). Hierdoor vielen alle categorieën van voorzieningen onder stapeling in het rapport van Cebeon. Dit gaf een vertekend beeld. Wij gaan nu verder kijken naar de stapeling in de categorie 'lopende voorzieningen'. Dit zijn aanzienlijk minder cliënten en voorzieningen.

Jeugdzorg

We constateren dat ook Waterland niet ontkomt aan de landelijke trend dat steeds meer jongeren gebruik maken van jeugdzorg. Landelijk is het percentage van de jongeren tussen 0 en 18 jaar die een vorm van jeugdhulp ontvangt toegenomen naar 10,5 %. In Waterland is het percentage jongeren in de 2e helft van 2019 gestegen naar 7,6% (was 6,9%) en uit de Regionale Monitor Jeugd (RMJ) van de 14 gemeenten in de regio Amsterdam en daaromheen, blijkt een stijging naar 8,54% in de 1e helft van 2020.

Analyse cijfers

Wij constateren een flinke toename in het aantal aanvragen jeugdzorg. Ook dit is geen unieke beweging in Waterland, in de RMJ zien we bij alle gemeenten een toename in het aantal aanvragen. Op basis van de cijfers uit het RMJ zien we dat bij vrijwel alle gemeenten het aantal cliënten en trajecten in de 1^e helft van 2020 groeit ten opzichte van dezelfde periode in 2019. In het totaal stijgt het aantal cliënten in zorg met 16% en het aantal trajecten met 23%. Voor Waterland zijn die percentages nog hoger: het aantal cliënten in zorg stijgt met 23%, het aantal trajecten met 30%. Een aantal gemeenten zien meer zwaardere aanvragen (inclusief verblijf), in Waterland zagen we tot de zomer vooral een toename in de specialistische jeugdzorg bij de duurzame jeugdhulp in (segment B). De toename van het aantal cliënten/aantal trajecten in segment B vergeleken over dezelfde periode is respectievelijk 28/34%. De toename in aantal cliënten/trajecten in C is respectievelijk 12/16 %. In de 2^e helft van 2020 constateren ook wij een toename bij de toekenningen van duurzame zorg in segment C en verblijf.

Op dit moment zijn regionaal de voornaamste problemen bij de aanbieders die zorg leveren aan kinderen met problematiek naast een licht verstandelijke beperking (LVB) en bij Spirit (Jeugd- en Opvoedhulp). Hieronder volgt een nadere inhoudelijke analyse van de ontwikkelingen binnen de verschillende zorgsoorten.

Jeugd met een beperking (JMB)

De cliëntenpopulatie bij de JMB-aanbieders betreft veelal duurzame cliënten welke meerdere jaren achtereen zorg ontvangen.

Begin 2020 is inzicht geboden in oorzaken voor de oplopende kosten voor kinderen met LVb-problematiek.

De kostenstijging kenmerkt zich door complexiteit: er liggen veel factoren ten grondslag aan het vraagstuk en er zijn veel partijen bij betrokken. Er is dan ook niet één duidelijke verklaring te geven. De hoofdlijnen vatten we samen in de volgende categorieën:

- Toegang tot zorg
 - Lokale teams zorgen ervoor dat jeugdigen en ouders eerder worden gevonden. Er wordt beter en vroeger gesignaleerd. Nu ziet men veel kinderen van 2 tot 3 jaar instromen in de zorg, vroeger was dat 3 tot 4 jaar. Kinderen komen eerder in zorg en hierdoor nemen de kosten toe.
 - Door een grotere bewustwording van personeel van peuterspeelzalen wordt probleemgedrag bij kinderen eerder herkend. Tegelijkertijd worden door de toegenomen groepsgrootte kinderen op jongere leeftijd en eerder naar een ODC/KDC (orthopedagogisch- of kinderdienstencentrum) verwezen.
 - Het ODC is zowel een optie voor een groep jonge kinderen die thuis zitten en niet naar school kunnen en voor jonge kinderen om toch (na een ODC traject) de stap naar (speciaal) onderwijs te kunnen maken. Deze groep komt nu vaak eerder in beeld dan voorheen en krijgt ook gemiddeld meer dagdelen zorg dan voorheen.
- Wet Langdurige Zorg (Wlz)
 - Wijzigingen in toegang tot Wlz (voormalige Awbz). Het CIZ (Centraal Indicatieorgaan Zorg) hanteert strikte criteria voor toegang tot de Wlz. Een Wlz aanvraag is een intensief traject dat door de strenge criteria vaak resulteert in een afwijzing. De Jeugdwet heeft die criteria niet. Hierdoor is het voor verwijzers makkelijker om een verwijzing af te geven voor de Jeugdwet. Daarnaast is er geen prikkel bij ouders of aanbieders als er een indicatie vanuit de Jeugdwet aanwezig is om een Wlz-aanvraag in te dienen. De zorg blijft paradoxaal genoeg in veel gevallen hetzelfde. Tevens vergt een aanvraag voor een Wlz indicatie specialistische kennis en recente uitgebreide diagnostiek. Dit is niet zomaar voorhanden voor ouders of medewerkers lokale teams.

- De Jeugdwet is gericht op herstel en ontwikkeling, daar waar de Wlz is gericht is op stabilisatie en levenslange en blijvende zorg. Het vergt tijd en besef voor ouders en behandelaren om tot het punt te komen dat er geen ontwikkeling meer mogelijk is.
- Passend onderwijs
De hogere instroom van kinderen met een beperking naar regulier onderwijs creëert een toestroom naar KDC. Passend onderwijs heeft op veel scholen niet geleid tot het beter inspelen op de individuele ondersteuningsbehoefte. Kinderen met gedragsproblematiek vallen uit op regulier onderwijs en gaan naar het speciaal onderwijs. Dit zorgt voor extra druk op het speciaal onderwijs, waardoor kinderen met een verstandelijke beperking uitvallen op het speciaal onderwijs en terecht komen op het ODC/KDC.
- Landelijke groei LVB
De verwachte groei in LVB-vragen (SCP 2018: 6% volume) zet door. Voor mensen met LVB is de sneller en complexer wordende maatschappij geen goede partner. Het maatschappelijk draagvlak en de vaardigheden van professionals zijn onvoldoende ontwikkeld om vragen geheel ambulant in de wijk/sociaal domein op te vangen.

Jeugd- en Opvoedhulp (JOH)

Er zijn een aantal JOH aanbieders die voor de regio Zaanstreek-Waterland een cliëntenstop hebben of waar nog maar zeer beperkte ruimte is voor instroom. Dat zijn bijvoorbeeld Familysupporters, Timon en Altra. Spirit is veruit de grootste JOH aanbieder.

Op basis van de cijfers zien we dat het aantal casussen dat vanuit de lokale teams en de GI's naar Spirit worden verwezen stijgt, net als de prijs per cliënt. Voor de stijging van de kosten hebben we een aanvullende analyse gemaakt. Hieruit blijkt dat bij Spirit de oorzaken van de oplopende kosten zijn:

- Een sterke toename van verwijzingen naar C10 intensief (Medisch Kinderdagverblijf, voor jongere kinderen). Vanuit Waterland wordt meer gebruik gemaakt van MOC Het Kabouterhuis
- De kosten voor verblijf van jongeren op groepen en in gezinshuizen lopen t.o.v. 2019 fors op. Na een aanvankelijke daling van het aantal jeugdigen in verblijf in de periode augustus tot oktober 2019 is het aantal verwijzingen vanaf november 2019 sterk gestegen. Dit is direct het gevolg van een oplopend aantal verwijzingen vanuit de lokale teams en de GI's naar deze verblijfsplekken.
- Sinds november 2019 zijn er bovengemiddeld veel jongeren uit de regio in een jeugdzorgplus traject geplaatst. De Koppeling heeft aangegeven dat door de relatief lage aantallen (12 jeugdigen mei 2020) het niet mogelijk is hier een inhoudelijke trend uit te halen. Over het algemeen is er niet of nauwelijks te sturen op gesloten jeugdzorg omdat het plaatsingen vanuit het gedwongen kader betreft.
- Er is een sterke stijging van de inzet van pleegzorg trajecten met daarnaast nog behandeling of begeleiding vanaf oktober 2019, die doorloopt in 2020.

Voor Waterland wordt de meeste hulp in B geboden door lokale aanbieders: Praktijk Zonnepad en Psychologie Praktijk Waterland. In C maken wij vooral gebruik van het aanbod van Spirit en Bascule (nu gefuseerd tot Levvel), Familysupporters, Parnassia en Prinsentichting. Dit geldt voor zowel de aantallen cliënten als de kosten voor Waterland.

Bezuinigingsmaatregelen

- *Normbudgetten*

Binnen de regio Zaanstreek-Waterland wordt de ontwikkeling van de kosten gemonitord. In 2020 hebben de aanbieders in het C-segment normbudgetten opgelegd gekregen. Dit houdt in dat zij als het normbudget bereikt is, in principe geen cliënten meer kunnen opnemen, tenzij een gemeente budgetgarantie afgeeft voor een specifieke client. Vanaf april zijn er steeds meer C- (of B+C-)aanbieders die het normbudget hebben bereikt. Inmiddels (november 2020) zijn dat 24 van de 35 aanbieders. Een deel van deze aanbieders heeft ook een aanbod in B. Deze aanbieders hebben een normbudget voor hun B+C aanbod. De cliëntenstop bij deze aanbieder geldt dan ook voor hun B aanbod.

De rol van het lokale jeugdteam in het proces van toekenning is daarmee nog belangrijker geworden. Zij ondersteunen cliënten en verwijzers in het zoeken van de juiste aanbieder. Als een aanbieder een cliëntenstop heeft in verband met het behalen van het normbudget, zoeken zij naar een andere aanbieder met hetzelfde aanbod. In B hebben wij ruim 280 aanbieders gecontracteerd, dus daar kan vaak nog een alternatief worden gevonden. Als er werkelijk geen alternatief is en duidelijk uit de hulpvraag blijkt dat er direct hulp geboden moet worden, geeft het lokale jeugdteam een beschikking af en een budgetgarantie aan de aanbieder voor de betreffende cliënt. Daarmee waarborgen wij dat de zorg altijd geleverd kan worden als dit nodig is. In Waterland is vanaf half juli tot eind oktober 2020 vijf keer een budgetgarantie afgegeven. Twee daarvan zijn verwezen door het lokale team, twee op verzoek van een medisch specialist en één budgetgarantie is afgegeven na verhuizing vanuit een andere gemeente.

Op dit moment zijn wij in overleg met de zorginstellingen over de normbudgetten 2021. Mede omdat gemeenten hiervoor minder budget hebben gereserveerd dan in 2020 is uitgegeven, is dit een ingewikkeld proces. Wij koersen af op een compromis, waarin we overeenstemming bereiken met de instellingen op basis van de beschikbare middelen van de gemeenten op basis van de gemeentebegrotingen, waarbij we de normbudgetten opnieuw gezamenlijk bezien aan de hand van de besluitvorming over de voorjaarsnota bij de diverse gemeenten.

- *Wachtlijsten*

Er kunnen op twee manieren cliënten op wachtlijsten terecht komen. Ten eerste doordat een cliënt zelf een aanbieder kiest of door een verwijzer wordt aangemeld bij een aanbieder die een cliëntenstop heeft.

De tweede reden dat cliënten op een wachtlijst kunnen komen is dat er onvoldoende capaciteit is bij aanbieders. Wij zien dat op dit moment bij bepaalde GGZ zorg (o.a. Bascule en Parnassia) en bij aanbieders die zorg leveren aan kinderen en jongeren met een beperking zoals de Prinsentichting.

Wij kunnen zien wie waar is aangemeld en of de zorg is gestart. Wij monitoren dit voortdurend en nemen contact op met aanbieders als het start-zorg bericht te lang uitblijft. Ook nemen wij dit mee in de gesprekken die wij met de huisartsen voeren over de onderlinge samenwerking. Als zij een melding krijgen, dat een cliënt op een wachtlijst staat, kunnen ze met het lokale team overleggen of we een andere aanbieder kunnen contacteren, of we tijdelijk de zorg op een andere manier kunnen opvangen of geven wij zo nodig een budgetgarantie af. Ons lokale team blijft altijd in contact met deze cliënten en houdt zicht op de situatie. In overleg met de huisartsen is recent een “routekaart” opgesteld, zodat zij in één document alle informatie en te zetten stappen overzichtelijk bij elkaar hebben. Dit document heeft u reeds ontvangen op 27 november 2020. In Waterland staan eind oktober 2020 negen cliënten op de wachtlijst waarvan zes kinderen ook in de maand september al op de lijst stonden. Drie kinderen van deze lijst zijn inmiddels in november gestart met zorg.

Inkoop specialistische jeugdzorg

In 2021 kopen we opnieuw specialistische jeugdzorg in voor 2022 en verder. Wij kopen deze jeugdzorg in als regio Zaanstreek-Waterland en doen niet mee in het inkooptraject van de gemeente Amsterdam. Wij willen als regio Zaanstreek-Waterland verder met het huidige stelsel, maar dit wel bijstellen. We willen de sterke punten behouden maar wel een betere positionering van de lokale teams als hulpverleners in segment A en als sterke regisseurs als er toch specialistische jeugdhulp in segment B en C moet worden ingezet. We willen de omschrijving van de Segmenten, Profielen en Intensiteiten verbeteren, zodat die nog meer aansluiten op de praktijk.

- *Proces*

Vanaf september onderzoeken we wat we willen behouden en op welke punten we de specialistische jeugdhulp willen wijzigen. Dit heeft geresulteerd in een concept besluitnota die in oktober aan de portefeuillehouders jeugd is voorgelegd. In de nota zijn de eerste uitgangspunten voor de doorontwikkeling van het stelsel genoemd en de thema's die nog nader onderzocht moesten worden voor een definitief voorstel aan de verschillende colleges wordt voorgelegd. De voorstellen zijn in oktober en november met een grote groep ketenpartners (verwijzers, lokale teams, aanbieders huidig stelsel, Veilig Thuis, Jeugdbescherming etc.) besproken om zoveel input te krijgen over de wenselijkheid en haalbaarheid. In januari ligt het definitieve voorstel voor aan de colleges en worden de raden geïnformeerd. In Waterland organiseren wij in januari een klankbordavond over de doorontwikkeling van het stelsel, de inkoop en het lokale team.

In het eerste kwartaal van 2021 worden de inkoopdocumenten opgesteld. Rond 1 april vindt publicatie plaats. We verwachten rond augustus, september contracten te kunnen tekenen.

Tegelijk met het inkoopproces starten we met het wijzigen van de verordeningen, uitvoeringsregelingen, beleidsregels Jeugdwet aan de nieuwe situatie, zodat ook de regelgeving met ingang van 2022 op orde is.

- *Inhoud*

Voor de Jeugdwet zijn Transformatiedoelen opgesteld. Die hebben wij vertaald naar de Zaanstreek-Waterlandse situatie. Dit resulteert in een vijftal uitgangspunten waarmee we in het huidige stelsel de transformatie zijn gestart:

- Inzetten op preventie
- Het normale leven versterken
- Intensivering samenwerking met partners
- Jeugdigen groeien zo thuis mogelijk op
- Alle jeugdigen veilig

“De bovengenoemde uitgangspunten laten zich vertalen in een aantal richtingen waarin het stelsel zich moet bewegen, en waar gemeenten scherper en sterker op zullen moeten sturen. Het gaat om de volgende bewegingen:

- van specialistische jeugdhulp naar preventieve hulp;
- van hoog specialistische jeugdhulp naar specialistische jeugdhulp;
- van verblijf naar ambulant;
- van residentieel verblijf naar meer gezinsgerichte vormen van verblijf;
- van oplossingen binnen de jeugdhulp naar integrale oplossingen, ook buiten de jeugdhulp.

Feitelijk richten veel van de transformatiedoelen en bewegingen zich op de ‘voorkant’ van het stelsel, het deel van het stelsel dat in Zaanstreek-Waterland segment A wordt genoemd. Hier bevinden zich onder andere de door gemeenten gefinancierde lokale (jeugd)zorgteams, en door gemeenten gecontracteerd preventief aanbod en lichte vormen van ondersteuning. Het ondersteunen van eigen kracht, het vroegtijdig signaleren van hulpvragen, het regisseren van samenhangende, gelijktijdige integrale hulp op meerdere gebieden dan alleen de jeugdhulp (werk, schulden, huisvesting), het normaliseren van hulpvragen, het beperken van verwijzing naar specialistische hulp: dit alles moet binnen segment A vorm krijgen. Alleen op deze wijze kunnen jeugdigen en gezinnen vroegtijdiger, lichter, integraler - en daarmee betaalbaarder - worden geholpen.”

Segment A is in Waterland onvoldoende ontwikkeld. Ons jeugdteam is sterk in brede advisering en voert een aantal preventieve taken zelf uit maar er kan maar op zeer beperkte schaal zelf hulp verleend worden. Ook missen we de expertise om cliënten te helpen als er geen kind problematiek is. Doorontwikkeling van ons lokale jeugdteam en de ontwikkeling van een sociaal wijkteam zijn daarin essentieel.

Vanuit deze optiek is een aantal thema’s verkend, waarmee de veranderopgave verder kan worden vormgegeven. Het gaat om de volgende thema’s, die vertaald worden naar de inkoop:

- Meer cliënten dichtbij geholpen: flexibilisering inzet specialistische hulp aan de voorkant. Segment A wordt doorontwikkeld voor meer hulp door het lokale team. Daarbij staat er een lokaal team met vaste medewerkers, maar zetten wij voor specifieke casussen ook extra hulpverlening in vanuit een flexibele schil, zodat doorverwijzing naar segment B en C minder nodig is;
- Versterken van de regierol van het lokale team: het Perspectiefplan en het proces van toewijzen en monitoren van (hoog)specialistische jeugdhulp. Met de aanbieders worden meer en vaste evaluatiemomenten afgesproken en vastgelegd in het Perspectiefplan. Het zijn momenten waarop hulp kan worden opgeschaald, maar ook afgeschaald naar de hulpverleners in het lokale team.
- Van all-in tarief naar (ook conform PDC-filosofie) bouwpakket voor maatwerk: zuivere prijzen en meer flexibiliteit. Bijvoorbeeld een extra financieel blokje bij zorg coördinatie door de hoofdaanbieder.
- Zorgcoördinatie door de hoofdaanbieder: verminderen van de administratieve last. Zorg coördinatie vind plaats door de hoofdaanbieder, maar de gemeente rekent rechtstreeks af met de onderaannemer in plaats van via de hoofdaanbieder
- Vergroten stuurbaarheid stelsel: beperken van het aantal aanbieders. Wij hebben nu contracten met aanbieders die feitelijk alleen werkzaam zijn in de regio Amsterdam-Amstelland.
- Ruimte voor innovatie: werken met een doorlopende ontwikkelagenda. In het huidige stelsel stimuleren we innovatie onvoldoende. Daardoor voelen aanbieders geen ruimte om hulpverlening te innoveren. Wij willen die ruimte uitdrukkelijk wel bieden en onderzoeken hoe wij dit in de nieuwe contracten vorm kunnen geven.

- *Risico's*

Wij zien twee grote risico's bij deze inkoop. Ten eerste valt de oorspronkelijke regionale inkoop van 14 gemeenten nu uiteen in drie verschillende regio's: 1. Amsterdam en DUO (Diemen, Uithoorn en Ouder-Amstel), 2. Amstelveen en Aalsmeer en 3. Zaanstreek-Waterland;

De regio Amsterdam en DUO gaat hierin een volledig andere koers varen met lumpsumfinanciering. De andere twee regio's ontwikkelen het huidige stelsel door.

Hoewel wij in onze regio werken met een aantal aanbieders die specifiek hulp leveren in onze regio hebben we ook te maken met een aantal grote aanbieders die in alle regio's actief zijn. Het risico bestaat dat als de administratieve wensen en het financieringsstelsels teveel van elkaar gaan afwijken het voor aanbieders ondoenlijk wordt om in meerdere gemeenten in te schrijven. Wij blijven daarom met de 14 gemeenten samenwerken om bovenstaande zoveel mogelijk op elkaar af te stemmen, zodat dit risico verkleind wordt. Het tweede risico is dat de doorontwikkeling van segment A een lokale aangelegenheid is. Iedere gemeente is zelf verantwoordelijk voor het vormgeven van het lokale team en de hulpverlening die vanuit het team geboden wordt. Het is essentieel dat de doorontwikkeling van het lokale team en het preventieve veld gelijk op gaan met de regionale ontwikkelingen.

Lokale jeugdteam en preventie

Om de zorg in Waterland te verbeteren en de kosten terug te dringen, zetten we in op een transformatie van het lokale jeugdteam. Met ingang van 2021 breiden wij het aantal jeugdhulpverleners in het lokale jeugdteam uit, zodat wij zelf hulp kunnen verlenen. Daarnaast vragen wij om een gedragswetenschapper die de jeugdhulpverleners adviseert, ondersteunt en coacht. Door zelf meer hulp te verlenen in segment A verwachten wij sneller en dichter bij huis zorg te kunnen verlenen. Wij verwachten vooral minder door te verwijzen naar specialistische zorg (segment B), maar willen ook in samenwerking met o.a. Veilig Thuis en de jeugdbescherming zorg dragen voor de begeleiding van gezinnen in drangzaken (=vrijwillige jeugdbescherming zonder onder toezichtstelling). Dit sluit ook aan bij de doorontwikkeling van Veilig Thuis, het Zorg- en Veiligheidshuis, de Jeugdbeschermingsketen etc. waar wij binnen het beleidsterrein Zorg en Veilig druk werken aan het omvormen van de hele Zorg- en Veiligheidsketen. Helaas is uit de aanbesteding voor het jeugdteam geen geschikte partij gekomen. Om de doorontwikkeling niet te vertragen huren wij op tijdelijke basis een gedragswetenschapper in. Op deze manier is het jeugdteam toch al in staat om de hulpverlening op lokaal niveau op te pakken. Daarnaast wordt er op korte termijn onderzocht waarom er geen geschikte partij is gevonden en hoe we ervoor zorgen dat het nieuwe jeugdteam er uiterlijk in het tweede kwartaal staat.

- *huisartsen*

Wij blijven in gesprek met de huisartsen in Waterland. De samenwerking is voor ons heel belangrijk. Wij zoeken naar mogelijkheden om elkaar daarin te versterken. Samen met de Gecertificeerde instellingen en het lokale team zijn de huisartsen de belangrijkste verwijzers naar specialistische jeugdzorg.

Wij constateren dat er knelpunten zijn ontstaan bij de huisartsen door de cliëntenstops. Die kunnen we alleen gezamenlijk aanpakken, doordat gemeenten zicht hebben bij welke aanbieders er nog ruimte is en de gemeente een budgetgarantie kan afgeven als hulp bij een aanbieder met een cliënten-stop toch noodzakelijk is. In overleg met de huisartsen is recent een routekaart gemaakt waarin de mogelijkheden voor de huisartsen op een rijtje zijn gezet.

Zorg en Veiligheid

Sinds 2020 kennen wij het domein-overstijgende beleidsterrein Zorg en Veiligheid. Al geruime tijd geleden is landelijk een beweging ingezet om het zorgdomein en het veiligheidsdomein beter op elkaar af te stemmen. Allen voor Eén is als project in de regio Zaanstreek-Waterland gestart om de integrale verbinding tussen de domeinen zorg en veiligheid mogelijk te maken. Er bestaat een mate van afhankelijkheid tussen beide terreinen: iemand die voor onveiligheid zorgt of die zich onveilig voelt, heeft in veel gevallen ook zorg nodig. Denk hierbij bijvoorbeeld aan situaties met huiselijk geweld of kindermishandeling. In het project is in kaart gebracht welke samenwerkingspartners er zijn en op welke manier wij de samenwerking kunnen intensiveren. Wij hebben geconstateerd dat samenwerking tussen de zorgketen en de veiligheidsketen een structureel karakter moet hebben. Dit heeft bij de meeste gemeenten geleid tot het onderbrengen van de relevante onderwerpen onder het beleidsterrein Zorg en Veiligheid. Dat zijn op dit moment de volgende onderwerpen:

- De doorontwikkeling van het Zorg- en Veiligheidshuis;
- De zorg voor personen met onbegrepen gedrag (inclusief de Wvggz);
- De doorontwikkeling van de Jeugdbeschermingsketen en de rol van Veilig Thuis daarin;
- Uitvoering geven aan regionale en lokale projecten uit het actieplan Geweld hoort nergens thuis;

Ook is er een regionale structuur opgezet, bestaande uit werkgroepen die zich bezighouden met de uitwerking van bovengenoemde onderwerpen. Zij leveren informatie aan voor het ambtelijk overleg en het bestuurlijk overleg, waarin de burgemeesters en wethouders zorg zitting hebben. De opgave in 2021 ligt zowel op regionaal als op lokaal niveau. Intern willen we naast beleidsmatig ook de uitvoerende medewerkers mee nemen in dit proces.

- *Stand van zaken doorontwikkeling Zorg- en Veiligheidshuis*

In het derde kwartaal is ambtelijk een voorstel voorbereid voor de doorontwikkeling en inrichting van het Zorg en Veiligheidshuis. De portefeuillehouders hebben op 6 november ingestemd met een vervolgaanpak: Deze doorontwikkeling heeft gevolgen voor het lokale team.

- De samenwerking met het lokale veld verder inrichten volgens het principe “lokaal, tenzij”
- Uitwerking positionering ZVH en aansturing procesregisseurs
- ZVH richt zich 0-2% groep die niet door lokale hulp kan worden uitgevoerd

Intern wordt een voorstel voorbereid hoe het lokale team kan worden vormgegeven. Bij de toekomstige invulling en samenstelling van het lokale team zal hierop worden geanticipeerd.

- *Personen met Onbegrepen Gedrag*

In het derde kwartaal is verder gewerkt aan een regionaal plan van aanpak, waarbij ook de verbinding wordt gemaakt met de aanpak Wet verplichte ggz en het ZVH. Vaststellen van dit document wordt in het vierde kwartaal beoogd.

- *Doorontwikkeling Jeugdbeschermingsketen / Veilig Thuis*

Landelijk constateren we dat gezinnen die in de Jeugdbeschermingsketen terecht komen steeds opnieuw hun verhaal moeten vertellen. Iedere organisatie in de keten (Jeugdbescherming, Veilig Thuis, Raad voor de Kinderbescherming, lokale teams) vraagt opnieuw naar dezelfde gegevens. De wet biedt op dit moment beperkt mogelijkheden om dit anders te doen. Om dit te doorbreken zijn er in het hele land pilots gestart om toch te komen tot een andere samenwerking. In Amsterdam heeft daartoe de pilot Blijvend Veilig gedraaid. Daarbij is uitdrukkelijk gekeken hoe de hele Jeugdbeschermingsketen omgevormd kan worden en bijvoorbeeld in elkaar geschoven kunnen worden. De pilot gaat daar een blijvend vervolg krijgen. In de regio Zaanstreek-Waterland hebben wij de pilots gevolgd en willen wij ook stappen zetten in het omvormen van de Jeugdbeschermingsketen. Wij volgen hierin onder andere Blijvend Veilig, maar kiezen ook gedeeltelijk voor “couleur locale”. We zijn een veel kleinere regio waarbij we de lijnen misschien ook korter kunnen organiseren.

Veilig Thuis heeft binnen de keten de wettelijke taak om na een melding te onderzoeken of er sprake is van huiselijk geweld of kindermishandeling en om, indien nodig, passende hulpverlening in te schakelen. Het is daarom van belang dat ernstige signalen en vermoedens van ernstig huiselijk geweld en kindermishandeling altijd worden gemeld, zodat ze 'op de radar komen' bij Veilig Thuis. Dit is kort samengevat wat bedoeld wordt met de 'radarfunctie' van Veilig Thuis. Door o.a. de landelijke campagne “het houdt niet op, niet vanzelf” is het aantal meldingen flink toegenomen.

De afgelopen vijf jaar constateerden we o.a. door de toename van de meldingen steeds een wachtlijst bij Veilig Thuis. Hiervoor is regelmatig incidenteel geld beschikbaar gesteld om de wachtlijst weg te werken. Dit was voor gemeenten en voor Veilig Thuis geen wenselijke situatie, want het leidde niet tot een structurele oplossing. Afsproken is om in een gezamenlijke werkgroep de samenwerking anders vorm te gaan geven en toe te werken naar een structurele oplossing. Middels een Plan van Aanpak en planning wordt op alle niveaus gewerkt aan een transformatie. Uiteindelijk moet dit duidelijkheid geven over de rol van Veilig Thuis binnen de jeugdbeschermingsketen en de voorwaarden voor een eventueel contract per 2022. De gemeenten in de regio Zaanstreek-Waterland hebben vanuit de regionale doeluitkering en vanuit lokale middelen geld beschikbaar gesteld om de wachtlijsten weg te werken en toe te werken naar de transformatie.

- *Stand van zaken projecten Geweld hoort nergens thuis*

Tijdens het bestuurlijk overleg van 9 oktober 2020 is het regionaal actieplan Geweld hoort nergens thuis vastgesteld. Dit plan is in november ter kennisname naar de raad gestuurd. Op dit moment is de regionale werkgroep Geweld hoort nergens thuis, vertegenwoordigd door ambtenaren van de verschillende gemeente, bezig met de uitvoering van het actieplan.

OVERIG

Naast de deelterreinen Participatie, Wmo, Jeugd en Zorg & Veiligheid, doen we binnen het sociaal domein nog veel meer werkzaamheden om ervoor te zorgen dat onze inwoners de juiste ondersteuning (in de breedste zin van het woord) krijgen in hun dagelijks leven.

- Preventie

Om er voor te zorgen dat inwoners van de gemeente Waterland zo min mogelijk met het sociaal domein te maken hebben of krijgen, zetten wij als gemeente in op preventie. In het derde kwartaal hebben wij gesprekken gevoerd met betrokkenen over het Nationaal Preventieakkoord. Dit preventieakkoord richt zich op het realiseren van een rookvrije generatie in 2040, het tegen gaan van overmatig alcohol gebruik en het tegen gaan van overgewicht en obesitas. Op deze manier willen we onze inwoners stimuleren om een gezonde levensstijl te hanteren. In december 2020 zal het college een besluit nemen over het preventieakkoord. Daarnaast is het thema 'eenzaamheid' door Covid-19 een heel actueel en belangrijk item geworden. We zijn voornemens om ons aan te sluiten bij de landelijke beweging "Eén tegen eenzaamheid". Als gemeente geven wij hiermee een signaal af dat we eenzaamheid graag willen bestrijden. Het is de bedoeling dat wij als gemeente samen met netwerkpartners uit het voorliggend veld lokale doelen op gaan stellen voor beide thema's. In 2021 zullen we hier verdere uitwerking aan geven. Waarschijnlijk krijgen we in dit proces ondersteuning van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

- Welzijnssubsidies

Vanwege het aanstaande pensioen van één van de medewerkers binnen het sociaal domein, heeft het jaar op het onderdeel welzijnssubsidies in het teken gestaan van het overdragen van kennis en taken. Daarnaast zijn de verordening en uitvoeringsregels van de welzijnssubsidies dit jaar aangepast.

- Dorpshuizen

Waterland beschouwt de dorpshuizen als een van de voorzieningen in de kernen die maken dat het prettig wonen en leven is. De gemeente ziet de dorpshuizen als een initiatief en verantwoordelijkheid van de lokale gemeenschap. Zelfstandigheid en zelfredzaamheid staan voorop. De afgelopen jaren is er dan ook alleen een incidentele subsidie van € 250,- per dorpshuis verstrekt. Het afgelopen jaar is er vanwege corona meer contact geweest met de dorpshuizen. Vanwege de uitzonderlijke situatie dit jaar is er een coronasubsidie voor de dorpshuizen. Vanwege de uitzonderlijke situatie is voor 2020 en 2021 gekozen voor een aanvullende subsidie uit het Corona-steunfonds.

Financiële toelichting

Participatie	WMO	Jeugd	Overig	Totaal
€ 50.000,-	-/- € 100.000,-	-/- € 300.000,-	€ 50.000,-	-/- € 300.000

De verwachte tekorten zijn gebaseerd op de cijfers t/m kwartaal 3 2020 en daarbij zijn meegerekend de stijging van aanvragen Participatie ten gevolge van de Coronacrisis en de toename van aanvragen in verband met de stijging van aanvragen in met name segment B. bij Jeugd.

In zijn totaliteit verwachten wij bij Participatie op dit moment in 2020 een bedrag van **€ 50.000,-** over te houden. De verklaring is dat het Rijk dit jaar de BUIG-uitkering extra heeft verhoogd i.v.m. de coronamaatregelen.

Bij WMO hebben we te maken gekregen met een aantal landelijke ontwikkelingen, zoals de invoering van een vast abonnementstarief, landelijke vergrijzing en het complexer worden van de hulpvraag. Ondanks alle maatregelen om de kosten beheersbaar te maken, zien we dat we over de eerste drie kwartalen een stijging zien in het aantal indicaties op verschillende resultaatgebieden. Over 2020 verwachtten we daarom een tekort van **€100.000,-**.

Voor ons is 2020 op het deel terrein Jeugd een financieel moeilijk jaar. Het verwachte tekort van **€300.000,-** is voor een groot gedeelte toe te schrijven aan de grote stijging van aanvragen in met name segment B. De verklaring daarvoor is dat het aantal jeugdigen dat duurzame jeugdhulp ontvangt nog steeds toeneemt.

Op het onderdeel "overig" verwachten wij op dit moment in 2020 een bedrag van **€ 50.000,-** over te houden. Dit komt onder andere door lagere kosten bij de kinderopvang en de JOP.

Een groot aandeel van de tekorten is toe te rekenen aan externe c.q. landelijke ontwikkelingen. Veel gemeenten voelen bijvoorbeeld de impact van de vergrijzing en het abonnementstarief binnen de Wmo en de stijging van het aantal duurzame trajecten in de jeugdhulp.

Daarnaast is een gedeelte waarschijnlijk toe te kennen aan Covid-19. De afrekening hiervoor volgt op een later tijdstip maar er kan wel geconcludeerd worden dat de impact van Corona (maatregelen) voelbaar is in het sociaal domein. Het is daarom ook lastig, zo niet onmogelijk, om de stijgende financiële verplichtingen als structureel te bestempelen. Wij wachten daarom ook kwartaal 4 af met het trekken van conclusies. Voor het komend jaar zullen we in de voorjaarsnota structurele dekking zoeken voor structurele tekorten. Met name een verhoging van de budgetten voor jeugdzorg is dan specifiek aan de orde, ook om gezamenlijke afspraken te kunnen maken met alle jeugdzorginstellingen inzake de normbudgetten 2021. Verder gaan we sociaal domein breed kijken op welke budgetten er structureel wordt overgehouden en waar de structurele tekorten zitten. Een herverdeling van gelden binnen het sociaal domein ligt hierbij voor de hand.

Bestuurlijke context

Binnen het sociaal domein hebben de afgelopen twee jaar voor een groot gedeelte in het teken gestaan van bezuinigingen en taakstellingen. De financiën zullen dan ook in de toekomst een belangrijke rol blijven spelen binnen het sociaal domein. De cijfers binnen de deelterreinen zijn te verklaren, dit neemt niet weg dat we altijd op zoek zijn naar nieuwe en creatieve manieren om het goedkoper in te richten. Het leveren van kwalitatief goede zorg en ondersteuning blijft daarbij altijd het uitgangspunt voor de gemeente Waterland.

Na ruim twee jaar van bezuinigingen en taakstellingen, willen wij graag meer de inhoud in. In 2021 zullen we dan ook hard aan de slag gaan met verschillende beleidsstukken en visiestukken. Zo willen we ons gaan richten op een nieuw beleidsplan sociaal domein. Dit visie stuk zal zich gaan richten op het beleid van de komende jaren binnen het sociaal domein. Ook gaan we bezig met een nieuwe gezondheidsnota en een visie op kinderopvang. Daarnaast wordt er in kwartaal 4 een concept onderwijsvisie vastgesteld door het college. Deze zal ter consultatie voorgelegd worden aan de directies van de scholen. Eerste kwartaal 2021 delen we de definitieve onderwijsvisie met uw raad.

Wij hopen u in 2021 deze beleidsstukken toe te zenden.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,

drs. E.G.H. Dijk MPM
gemeentesecretaris/algemeen directeur

drs. K.S. Heldoorn
waarnemend burgemeester